

Katalogcunun Birinden Kataloglamannın Pirine*

*From One of the Catalogers to the Master of Cataloging***

Ahmet Çelenkoğlu***

Öz

Türkiye’de kütüphanecilik mesleğine önemli katkılar yapmış olan Prof. Dr. Necmeddin Sefercioğlu’nun vefatı nedeniyle kaleme alınan yazıda; değerli hocamızın eğitimci kişiliğinin yanı sıra, yazarın üniversite eğitimi sırasında hoca ile iletişimi ve mesleki hayatındaki etkisi üzerine izlenimler paylaşılmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Prof. Dr. Necmeddin Sefercioğlu; kütüphanecilik eğitimi; kataloglama ve sınıflama.

Abstract

The following paper is written in tribute to Prof. Dr. Necmeddin Sefercioğlu, who passed away recently. It aims to reveal the master’s personality as an invaluable instructor while sharing impressions on the author’s experience during his university training through his exchanges with the professor and the latter’s influence on the young students’ future professional career.

Keywords: Prof. Dr. Necmeddin Sefercioğlu; librarianship education; cataloging and classification.

Vefat haberini alınca çok üzüldüm. Ankara’da olsaydım, cenaze törenine katılırdım mutlaka.

Hasan Keseroğlu’nun dediği gibi, ‘hocaların hocası’ Necmeddin Hoca’nın ülkemizde kataloglama kurallarının yaygınlaşip standartlaşmasında emeği ve katkısı çok büyüktür.

Hiç unutmuyorum, 1981 yılında, öğrenciyken, “Kataloglama ve Sınıflama” dersimize girerdi. *Kataloglama Kuralları (AACR2)* adlı kitabı açar ve bize not tuttururdu. Aynısından bizde de olan kitabı -neredeyse birebir- neden yazdığını hiçbirimiz anlamazdık. Fakat yine de yazardık.

Neden yalan söyleyeyim, hiç sevmezdim “Kataloglama ve Sınıflama” dersini. Sıkılırdım, deftere bir şeyler çiziktirirdim not tutmak yerine, genellikle.

Uygulama saatleri öyle miydi ya? Çiğdem Hoca’nın nezaretinde, ne de zevkli geçerdi! İlginçtir; bu uygulama derslerine Necmeddin Hoca hiç gelmezdi. Belki yanılıyorum ama teori ve pratiğin iç içe olduğu kataloglama derslerinde, Necmeddin Hoca’nın teorik kısmı ağır basardı.

* 8 Nisan 2019 tarihinde KUTUP-L tartışma listesinde paylaşılan anı mektubunun gözden geçirilmiş halidir.

** This is a revised version of a memory letter that was shared in the discussion list KUTUP-L on April 8, 2019.

*** Emekli kütüphaneci. E-posta: celenkogluahmet@gmail.com

Retired librarian.

Ah ah! Kader işte! Bilseydim mezun olunca, Milli Kütüphanenin Kataloglama Biriminde çalışacağımı, bilseydim AACR2 kurallarına göre kataloglama yapacağımı, bilseydim Necmeddin Hoca anlatıp yazdırırken önemsemediğim kataloglama derslerini satır satır okuyup uygulamak zorunda kalacağımı, derslerden kaytarır mıydım hiç? Onun anlattıklarını pürdikkat dinler, anlamadığım konuları sorar, öğrenmeye çalışırdım.

Ruhu şad olsun, Necmeddin Hoca nasıl da zorlanırdı bize anlatmakta, süreli yayın ile süreğen yayın arasındaki farkı.

Gerçi bu anlatma-anlama zorluğunda, *Kataloglama Kuralları* adlı kitabın dil ve anlatımının da büyük etkisi vardı. Bunu, Necmeddin Hoca'nın hazırladığı *Özleştirilmiş Kataloglama Kuralları* yayımlanınca (aramızdaki tabiriyle "Yeşil Kitap") daha iyi anladık. Bu kitap, ülkemizdeki bütün kütüphanelerde, katalogcuların vazgeçilmez el kitabı haline geldi.

Necmeddin Hoca'nın asik suratlı bir görünüşü vardı. Bunun en büyük sebebi, bence, kullandığı siyah renkli, tek kemerli plastik gözlüktü. Onun yüzüne resmi ve soğuk bir ifade veren de bu gözlüktü sanırım. Çünkü gözlüğünü temizlemek için çıkardığında, yüzü aydınlanıverirdi. Hocayla aramızda uzun sohbetler olmadı. Fakat muzip sayılabilecek gülümsemesi, sert görünüşünün ardında, naif bir kişilik, çocuksu bir ruh olduğunun göstergesiydi belki de.

Necmeddin Hoca'nın lisans tezi danışmanım olduğunu öğrendiğimde, bölümdeki abiler ve ablalar öyle bir korkuttu ki beni, sormayın. Necmeddin Hoca, tez konusunda çok titizmiş, beğenmezmiş, çok değişiklik yaptırılmış, üstelik notu da çok düşükmüş... Eyvah ki eyvah! Korktum, çünkü benim seçtiğim konu sıradan bir konu değildi. Karikatüre merakım yüzünden (övünmek gibi olmasın, o tarihlerde *GIRGIR* dergisinde birkaç karikatürüm de yayımlanmıştı), "Cumhuriyet Dönemi Türk Karikatüründe Kitap ve Kütüphane" diye bir konu seçmiştim. Yayımlanan karikatür albümlerinde yer alan karikatürleri inceleyecek, kitap ve kütüphane ile ilgili olanları belirleyecek, yayın tarihine göre kronolojik olarak sıralayacak ve yorumlayarak irdelemeye çalışacaktım. Sınıf arkadaşlarım, Necmeddin Hoca gibi aksi (!) bir hocanın bu konuyu asla kabul etmeyeceğini, daha alışılmış durum / kütüphane değerlendirmesi gibi bir konuyu seçmemin iyi olacağını söylediler. Onları dinlemedim. Tezin çatısını kurdum, taslağı hazırladım, kapıyı çalıp girdim Necmeddin Hoca'nın odasına.

Necmeddin Hocam masasında oturuyordu. Siyah çerçeveli plastik gözlüklerinin arkasından, gözlerini kısarak baktı bana, "Ne var?" der gibi.

- Hocam, tez konusunda görüşmek istemiştim, müsaitseniz? dedim ürkek bir sesle.

- Otur Çelenkoğlu, dedi. Nedense hocalarım bana genellikle soyadıyla hitap ederdi.

Oturdum.

- Ver bakalım taslağı, dedi. Azarlanmak, terslenmek korkusuyla, ellerim titreyerek uzattım taslağı.

Taslağa baktı.

Baktı.

Baktı.

İşte şimdi kafasını kaldıracak, kaşlarını çatacak, "Bu nasıl bir konu?" diye fırça atacaktı. Belki de odadan kovacaktı beni.

O bakmayı sürdürdükçe ter basıyordu beni. Kafasını kaldıracak, kaşlarını çatacak, o siyah gözlüklerinin arkasından sert bakışlarla tez taslağını yüzüme şimdi fırlatacak, “Çık dışarı, iyi bir konu bul, öyle gel,” diyecekti (biraz basmakalıp olacak ama bana sanki yüzyıl sürmüş gibi gelen o birkaç dakika öyle zor geçti ki!).

Sonunda Necmeddin Hoca başını kaldırdı. Koskoca bir gülümsemeyle:

- Aferin Çelenkoğlu. Çok güzel ve değişik bir konu seçmişsin. Bekle biraz bakayım, dedi ve ayağa kalktı. Arkasındaki kitaplıkta bir şeyler karıştırdı. Oradan aldığı bir tomar gazete kesiğini bana uzattı:

- Al bunları, bunlar da benim, gazetelerde görüp kestiğim kitap ve kütüphane ile ilgili karikatürler. Evimde dahası da var. Onları da getireyim. Sen karikatür albümlerini tarayacağın için tezinin kapsamına pek girmiyor ama en azından yorumlamana katkısı olur, dedi.

Aman aman aman! Bir hafifledim, bir ferahladım ki, öyle böyle değil.

Kaynak taraması, karikatürlerin fotokopisi, yorumlaması çok uzun sürdü. Hatta rahmetli babam bile daktiloya çekmede yardımcı olmasına rağmen tezi zamanında bitiremedim. Haziran’da bütün dersleri vermeme rağmen tezi veremediğim için Eylül’de mezun olabildim. Necmeddin Hoca lisans tezime 80 puan verdi ki, söylenenlere göre bu onun not standartlarının çok üzerindeymiş.

Daha sonra, Milli Kütüphanede çalışırken bilgi alışverişlerimiz oldu Hocamla. Hep hürmetle karşıladım kendisini.

Aziz ruhu beni affetsin ama, fiziksel niteleme alanında “cm.” yerine “sm.” kullanılması gerektiği yönündeki inadını hala anlayabilmiş değilim.

Eminim, benden çok daha güzel ve özel anıları olan pek çok öğrencisi ve meslektaşı vardır Necmeddin Hoca’nın.

Onunla dolaylı olarak ilgili olan bir anımı da anlatmak isterim yeri gelmişken.

Yanlış anımsamıyorsam 2007 yılıydı. Yıllarca emek vererek uzmanlaştığım, hatta Kültür Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığında hizmet içi kurslar bile verdiğim Kataloglama (AACR2) ve MARC uygulamalarının yürütüldüğü Kataloglama ve Sınıflama Şube Müdürlüğü görevinden gerekçe belirtilmeksizin alınıp Ar-Ge Şube Müdürü olarak görevlendirilmemin üzerinden bir-iki yıl geçmişti. Bir iş nedeniyle, Milli Kütüphane Başkanı Tuncel Acar’ın makam odasına gittim. Tuncel Bey’in masasının karşısındaki sandalyelerde, benim yerime Kataloglama ve Sınıflama Şube Müdürü olarak görevlendirilen Cengiz Aslan ile Doğan Atılgan oturuyordu. Selam verip bir sandalyeye de ben oturdum. Konuşmalarını kesmedikleri için mecburen dinledim. Konu, Necmeddin Hoca’nın hazırladığı *Kataloglama İçin Kurallar* adlı kitabın Milli Kütüphane Başkanlığı tarafından yayımlanmasıydı. Eh, serde katalogculuk var ya, çenemi tutamadım. Dedim ki:

- Kataloglama, standartlaşmanın çok büyük bir önem taşıdığı, uygulamaya dayanan teknik bir konu. Kataloglama kurallarına olabildiğince çok kütüphaneci / katalogcu tarafından kolay ve hızlı bir şekilde ulaşımın sağlanabilmesinin hayati önemi var. Bunun için Necmeddin Hoca’nın kitabının basılı olarak yayımlanması yerine Milli Kütüphanenin web sitesine e-kitap olarak konulmasını öneriyorum.

Önerim kabul edilmedi. Bu önerim Necmeddin Hoca'ya iletirse, ömrünü kataloglamaya adanmış “hocaların hocası” Necmeddin Hocam büyük olasılıkla kabul ederdi. Çünkü, yıl 2007 idi. Bilgisayar ve bilgisayar kullanımı yaygınlaşmış, falan filan... Ülkemizde 1990'lı yılların başından itibaren, neredeyse bütün yayıncılık hizmetleri bilgisayar kullanılarak yapılıyor. Ancak, devlet kurumları bile, hazırladıkları, yayımladıkları eserlerin / çalışmaların e-kitap sürümünü kendi web sitelerinde yayınlamıyor. Bu vesileyle belirtiyim ki, Türkiye'de e-kitap uygulamalarının çok da samimi olarak sahiplenilmediğini, içselleştirilmediğini düşünenlerdenim.

Neyse! En başta da dediğim gibi, kataloglama konusunda ülkemiz kütüphaneciliği ve kütüphanecileri çok şey borçludur Necmeddin Sefercioğlu'na!

Sizi saygıyla anıyorum. Nur içinde yatın, Necmeddin Hocam...